

CD KLASSIEK

Emotiewerk
Ludwig van Beethoven

Beethovens vijf klavierconcerto's zijn een monument in het genre. Uiteraard bewandelt de componist paden die door Mozart en Haydn werden gebaan, maar tegelijk is Beethovens aanpak geheel eigenzinnig. De componist zelf en zijn muziek zijn een combinatie van tegengestelde krachten. Hij is als een gevoelsmens in maatpak en bijgevolg doorkruisen tegengestelde gemoedsbewegingen zijn composities. Krachtige uitbarstingen en passages vol geweld wisselen af met zachtheid en innige lyriek. Loutere virtuositeit – wat de tijdgenoten van zulke soloconcerto's verwachten – moet plaats ruimen voor diepere muziek, voor heroïek en passie.

Meteen wordt helder waarom Beethoven lange tijd bezig bleef met zijn vijf pianoconcerto's. Zijn verheven opzet maakte dat hij nooit helemaal tevreden kon zijn. Hij bleef dus maar schaven. In de eerste twee concerto's maakt hij zich met jeugdige overmoed los van Haydn en Mozart, met het derde bereikt hij een definitieve ommezwaai en zet hij de vijf octaven d in voor de dramatiek. Innoverend pioniers-

werk. In de laatste twee klavierconcerto's laat de halfdove componist horen wat die 'emotieve' muziek is die hij wil schrijven. Diepe emoties bruisen in Beethovens hart, dat is zijn romantische kant. Hij weet die echter in toom te houden, dat is zijn klassieke kant.

Beethovens pianoconcerto's zijn overbekende werken die vaak kapot worden gespeeld. Met de jeugdige pianist Hannes Minnaar heeft het Nederlandse muzieklabel Challenge Classics echter een goudhaantje in huis. Met hem dus geen gevaar daarvoor. Minnaar slaagt erin zijn eigen ego niet aan het werk op te dringen en toch de nodige frisheid in de uitvoering te bewaren. Het lijkt de gulden middenweg en we mogen blij zijn dat de talentrijke pianist die al zo vroeg heeft gevonden. Dat levert dus een oprechte dialoog met Beethoven op, zonder dat de vertolker daarbij wordt omvergeblazen. Minnaar speelt loepzuiver en vol muzikale verfijning, zodat alles sprankelt en glimt van begin tot eind. (JC)

Ludwig van Beethoven, *The Complete Piano Concertos*, door Hannes Minnaar (piano) & The Netherlands Symphony Orchestra onder leiding van Jan Willem de Vriend, 3 superaudio cd's, Challenge Classics, CC72763, 35 euro.

CD RELIGIEUS

Hemel op een kier
John Sheppard

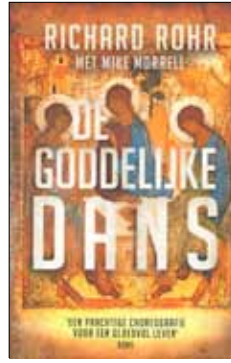
Wie even de hemel wil ervaren, raden we aan een dienst bij te wonen in Westminster Cathedral, de katholieke kathedraal in Londen. Tijdens de eucharistievieringen, maar ook tijdens het dagelijkse getijdengebed, zingen de professionele zangers van de kathedraal samen met de knapen van de Westminster Cathedral Choir School. Het ensemble is gespecialiseerd in de muziek van zestiende eeuw, vooral dan Palestrina. In 1995 kwam de Britse koningin, hoofd van de Church of England, naar de vesperdienst in de kathedraal luisteren. Dat was meteen de eerste keer sinds de Reformatie dat een

Brits staatshoofd een katholieke dienst bijwoonde.

John Sheppard (1515-1558), in zijn prille jaren zelf koorleider in een van de kathedraal van de Britse hoofdstad, was actief als zanger, koorleider en componist tijdens de regering van de katholieke koningin Maria Tudor, bijgenaamd Bloody Mary. Zijn muziek, bedoeld voor de katholieke liturgie, is complexe polyfonie en veeleisend. Slechts professionele zangers kunnen de zeldzame bewaarde stukken aan. Het kathedraalkoor brengt zesstemmig werk, waaronder een mis die bedoeld was voor de kapel van het Magdalen College in Oxford. De hemel op een kier. (EDS)

John Sheppard, *Media Vita & Other Sacred Music*, door het Westminster Cathedral Choir onder leiding van Martin Baker, Hyperion CDA68187, 23 euro.

BOEK GELOOF

Een en al goedheid
Richard Rohr

Van Bono, de zanger van de Ierse succesgroep U2, is al lang geweten dat hij een blijvende christen is. Recentelijk promoveerde hij een boek van de Amerikaanse franciscaan en geestelijke leider Richard Rohr over de drie-eenheid van God. Pater Rohr, afkomstig uit New Mexico in de Verenigde Staten,

probeert vanuit de franciscaanse traditie de evangelicale wijze van spreken en preken te integreren. Vandaag over de drie-eenheid schrijven, lijkt een heikele opdracht. De franciscaan, die de oude mystieke theologie hedendaags wil vertalen, erkent dat. In het Nieuwe Testament komt het begrip 'drie-eenheid' niet voor. Pas in de derde eeuw gebruikte Tertullianus het voor het eerst. Toch was er vanaf de eerste dagen van het christendom de ervaring dat God in zichzelf relatie moest zijn.

„Waarachtig leven is steeds relationeel”, zegt Bono in zijn aanbeveling van het boek. Rohr: „God laat zich niet kennen dan door een relatie van vertrouwen en liefde. Je kunt God niet enkel met je verstand kennen. Dat is waarom alle leermeesters in gebed en contemplatie erop aandringen om dat ontoereikende verstand los te laten, zodat je af kunt dalen naar dat alomtegenwoordige bewustzijn dat wij de

gezindheid van Christus noemen. Feitelijk is het God in jou die God kent. Dat is waar gebedsreizen je uiteindelijk brengen.”

Dat sluit aan bij een optimistische, franciscaanse visie op de schepping en de mens. Gods' stoutmoedige uitnodiging aan de mens ligt van bij het begin besloten in de schepping. Lees dit boek echter vooral tegen de achtergrond van (protestantse) stromingen in het christendom die een 'jihad' tegen de wereld willen voeren en niet inzien dat Gods ultieme bedoeling 'oer-goedheid' is. (EDS)

Richard Rohr (met Mike Morell), *De goddelijke dans*, Kok, Utrecht, 2017, 286 blz., 22,99 euro, ISBN 978 90 4352 827 6.

BOEK GESCHIEDENIS

Familiegeheim
Sacha Batthyany

De Zwitserse journalist Sacha Batthyany is afkomstig uit een van de oudste en meest bekende adellijke families van Hongarije. Met het Hongaar-

se verleden heeft hij weinig te maken, tot hij ontdekt dat zijn oudtante, gravin Margit Thyssen-Batthyany, betrokken was bij een van de gruwelijkste misdaden die de nazi's pleegden aan het eind van de Tweede Wereldoorlog: het zogeheten *Massaker von Rechnitz*, de executie van tweehonderd Hongaarse Joodse dwangarbeiders op het domein van een kasteel in Burgenland, thans Oostenrijk.

De wandaad raakte bekend nadat in 1966 stoffelijke resten werden gevonden, maar de omvang werd pas in 2006 duidelijk dankzij het opduiken van Russische archiefstukken. De rol van de machtige familie Thyssen – Margrit was de kleindochter van de Duitse staalbaron August Thyssen – was vanaf dan omstrepen. Zij hield de daders, nazi's, im-

mers de hand boven het hoofd.

Batthyany schrijft een hoogst persoonlijk boek dat in de recente Duitstalige literatuur en historiografie past als een getuigenis van een nieuwe generatie die absoluut de waarheid over de Tweede Wereldoorlog wil kennen. „Om te kunnen bestaan”, zo stelt de Zwitser boudweg. (EDS)

Sacha Batthyany, *En wat heeft dat met mij te maken? Mijn familiegeschiedenis. Een misdaad in 1945*, Hollands Diep, Amsterdam, 2016, 298 blz., 22,50 euro, ISBN 978 90 4883 258 3.

BOEK WETENSCHAP

Dieren achterna
Charles Foster

Het aantal vossen in steden neemt de jongste jaren fors toe, ook in Vlaanderen. De rosse viervoeter lijkt zich best op z'n gemak te voelen dicht bij de mens. Dat is opmerkelijk, want van nature is de vos een schuw dier. In Europa ging de vos de mens imiteren: ook hij deed aan plattelandsvlucht. In de twintigste eeuw was de vos zelfs bijna volledig verdwenen als gevolg van de jacht en landbouw.

De Engelse wetenschapper, schrijver en excentriekeling Charles Foster doet het omgekeerde: hij gaat dieren imiteren.

Zo viel het hem op hoe veel vossen er in Londen wonen, als je maar goed kijkt. En hij ging verder. Hij besloot te gaan leven zoals de dieren die hij observeerde. In de Londense wijk East End ging hij met zijn neus tegen de grond snuffelen aan afvalbakken, op zoek naar wormen. Meer zelfs, hij ging die wormen – vandaag de belangrijkste bron van calorieën voor de stadsvossen – degusteren.

Achtereenvolgens leeft hij zoals een das zes weken ondergronds in de Black Mountains in Wales, glijdt hij in Exmoor zoals de otters in een koude rivier, doet hij in Londen vossen na en laat hij zich opjagen zoals een edelhert. Hij begaat echter een vergissing: als mens kiest hij voor de open ruimte, terwijl herten wegkruipen in bossen.

Zijn keuze voor de gierzwaluw bleek echter een stap te ver. Hij liet zich weliswaar met een lier aan een parachute boven velden optrekken, maar dat bleek ontoereikend. De supersnelle migrerende gierzwaluwen kon hij nooit bijhouden.

We beleven een tijdsgewricht waarin de relatie tussen mens en dier verandert. Foster spreekt dan ook over 'dier-anderen'. Zijn

verhalen, soms grappig, soms diepgaand, krijgen een spirituele lading. Zo vraagt hij zich af of wij, mensen en dieren, wel in dezelfde ervaringswerkelijkheid leven. Immers, de manier waarop dieren omgaan met tijd blijkt volstrekt anders dan de onze. Foster besluit op basis van zijn vreemde ervaringen dat dier en mens veel gemeen hebben en dat ze elkaar kunnen begrijpen. Toch bezwijkt hij niet voor een nieuw soort heidens sjamanisme. Zijn pijnlijke leerschool in de wereld van de dieren koppelt hij aan een Bijbelse frase: de vrede des Heren is het begin van de wijsheid. Het gaat dus om kennis, en dat is helaas een menselijk begrip. (EDS)

Charles Foster, *Leven als een beest*, Signatuur, Amsterdam, 2017, 235 blz. 19,99 euro, ISBN 978 90 5672 580 8.